ГОДИНА XXI. На Цетињу, у суботу 21 марта 1892. БРОЈ 12.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНИ и све остале земље у ЈЕВРОПУ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму из петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме попуштa се.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Свршетком овога мјесеца истјече претплата многим нашим претплатницима. С тога их лијепо молимо да претплату што прије попашу. Од 1 априла почињући примаће *„Глас Црногорца“ само они који су претплату за њега напријед положили.*

Лист стаје:

За Црну Гору и Аустро-Угарску:

На годину . . . фор. 6. —
На по године . . „ 3. —
На 1/4 год. (3 мјес.) „ 1. 50

За Босну и Херцеговину и све остале земље:

На годину . . . фран. 20. —
На по године . . „ 10. —
На 1/4 год. (3 мјес.) „ 5. —

Претплата из Црне Горе нек се шаље у **наплаћеном** писму на *Управу Државне Штампарије на Цетињу.*

Претплата са стране може се као и до сад слати на г. *Пешра Рамадановића* у *Котор* са означењем да је за „Глас Црногорца“.

Претплату на наш лист у Србији прима *Кр. срп. отправништво новина* и *Књижара В. Валожића* у *Београду.*

Ко са стране жели послати претплату непосредно на Цетиње, нек *је управи на Државну Штампарију* у писму **наплаћеном до Цетиња.**

Цетиње, 20 марта 1892.

Администрација „Гл. Црногорца“.

ЦЕТИЊЕ 20 марта.

Прошле суботе састали су се у Мојковцу г. Војвода И. Пламенац и Едем-паша ради познатог несрећног случаја на Тари, и отпочели повјерени им рад, о ком смо у стању шљедеће саопштити.

Послије испита и извиђаја на лицу мјеста, констатирано је, да је само нехотични несрећни случај био узрок онога крвопролића, као што смо ми у први мах ствар изложили.

Сада изасланици раде о мјерама, које се имају узети на граници с обје стране, да се унапријед уздржи ред и стане на пут заћевицама између пограничног становништва.

Бечки „Фремденблат“ пак похитао је, да саопшти из бечке „Пол. Кориспонденце“ извјештај о истом несрећном случају, којем је сврха да опровргне наше излагање. Језгра је тог извјештаја, што бечки листови протурују, да су Црногорци из *засједе* (aus einem Hinterhalte) напали сватове турске, по свој прилици (wahrscheinlich) да освете онај нападај у октобру прошле године на Црногорце, што су у Србију прелазили.

Сада је резултатом рада црногорско-отоманског изасланства доказано, да смо ми истинито и објективно ствар изложили, а да је извјештај горњијех бечкијех листова права *инфамија.*

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ. 20 марта.

По свима уставнијем државама „министарска криза“ ствар је обична; али ова ријеч из Берлина необично звучи и сви пријатељи и непријатељи упиру тамо погледе највећијем интересом како ће се криза ријешити. И то се може разумјети. Докле је био Бисмарк на влади, скоро за двадесет и пет година о „министарској кризи“ у Берлину није било говора; но млади славољубиви Цар Вилхелм није могао да трпи „гвозденога“ канцелара, отпушта га, и удара „новијем правцем“.

Тијем „новијем“ правцем идући кроз ове двије године Цар је загрмио незадовољницима: Sic volo, sic jubeo! (тако хоћу, тако заповиједам!) и ону другу: Suprema lex regis voluntas! (највиши закон воља владаочева!) — која су се деспотичка начела по превосходству огледала у скорашњем Царевом брандебуршком говору, управљеноме противу опозиције која се развијала међу слободоумнијема у Пруској и по свој Њемачкој противу новога школскога закона, поднешена у пруском сабору. Али тај закон био је по вољи огромној већини у сабору, коју састављају консервативци протестански и католички клерикалци — па се и млади Цар осјећао сасвим у снази да загрми: ко није задовољан нека отресе прашину са обуће па нека иде из моје државе!

Од једном Цар се изјављује противу тог школског закона, а министар предсједник гроф Каприви и министар просвјете Цедлиц, творци тога закона, дају оставку, и Цар им је прима, и већ су њихова мјеста у пруском министарству други заузели! Каприви пак остаје и на даље њемачкијем канцеларом и министром иностранијех дјела. Истина, граф Ајленбург, нова глава пруског министарства, и др. Босе, нови министар просвјете, људи су сасвим без политичке боје, као што су били претходници им — дакле само послушни извршиоци владалачке воље; те либерална и слободоумна опозиција нема узрока да се овој промјени радује: али пошто су Цедлиц и Каприви поднијели закон сабору, који је одговарао духу и начелима Царевијем, а Цар је ипак био принуђен да напусти тај закон — његов ауторитет претрпио је јак удар, и ако се није Цар био баш отворено за закон изразио.

Осим овога попуштања Царева, било је још једно, које је прошле недјеље на првом мјесту занимало новинарство. Ево у чему се састоји то попуштање.

Послије успјешног рата г. 1866. Хановерска краљевина била је присаједињена Пруској као једна провинција, а Краљу Хановерском Ђорђу, лишеноме престола, била је одређена свота од шеснајест милиона талијера у име накнаде његовијех изгубљенијех краљевскијех добара. То је већ било и узакоњено, упљед дотичне конвенције са Краљем Ђорђом; но пошто је овај приликом прославе свог сребрног пира убрзо за тијем изразио наду пред својима приврженицима, да ће доћи вријеме, кад ће се опет повратити на краљевски престо и ослободити Хановер од пруског јарма — та назначена му накнада била је одма секвестрирана, те је под именом „Гвелфскога Фонда“ служила пруској влади противу лишене престола хановерске краљевске куће и противу њенијех многобројнијех приврженика у Хановеру.

Послије смрти старог краља Ђорђа било је понуђено његовоме сину Војводи Кумберлендеком повратак тог фонда условом да се одрече права на хановерски престо, што је Војвода одбио.

Сад пак Цар наређује да се дигне секвестар са овог фонда, те да се преда Војводи Кумберлендском, који је Цару писмено обећао, да неће ту главницу употребљавати противу њемачке отаџбине, не кромпромитирајући ни најмање своја права владалачка.

Војвода Кумберлендски је ожењен са трећом ћерком Краља данскога, тако су му пашенози Цар руски и Престолонаљедник инглески, а шура Краљ грчки, дакле је са владајућом кућом данском, руском, инглеском и грчком у најтјешњем сродству. По томе се држи, да је Цар Вилхелм овијем попуштањем хтио одобровољити особито Цара рускога.

Осим тога Хановер је најопаснији центрум сепаратизма њемачкога, те

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ЗАСТУПНИЦИ ЈЕВРОПСКИХ ДРЖАВА

У НЕКАДАШЊЕМ

Цариграду

историјски преглед

В. Теплова.

(Превод с рускога.)

(Наставак.)

Прије свега посланик је добијао аудијенцу код великога везира, да преда своја кредитивна писма, од којих је, по онданњему обичају, једно било од владаоца, кога је дотични посланик представљао, а друго од министра иностраних дјела.

У одређени дан, кад је посланик ишао к великоме везиру, пред њим је ишао почасни конвој, а свита му се састојала од чиновника посланства и од највиђенијих поданика дотичне државе, коју посланик заступа. Пошто би у одређеној за то лађи пријешао Златни Рог, извезао би се у Стамбол и ту су га срестали два чауша.

Чаушима је једна од главних дужности била, да служе као церемонијални мајстери за вријеме примања иностраних посланика, а у онђе они су припадали нижој врсти придворних чиновника и могли би бити названи управо султански гласоноше, јер су они свагда морали бити готови, да одма крену на пут, кад је било нужно да однесу фермане или наредбе у разне крајеве отоманске империје. Кад су бивале велике церемоније, они су ишли пред султаном. Одлични знак њихова звања био је сребрни жезал са малим сребрним куглицама на врху [1]).

Чауши су пратили посланика до куће, која је била одређена за те случајеве и која, по одзиву једнога рускога дипломата прошлога вијека, није била ништа друго, него једна „прљава појата са расклиманим степеницама, која је по свему приличнија да у њој живи какав пољски Чивутин или крчмар, него да се у њој примају тако знаменита лица“. [2]) Ту је посланика примао чауш баша, старешина од чауша, а то је нешто налик на дворског маршала или обер церемонијајстера. Често пута, или боље рећи свагда, чауш-баша се дао пречекивати под изговором, да се дуго задржао у џамији на молитви. Послије овога, приносили су посланику симсију, кафу, слаткише и шербет, а за тим су га позивали да појаше на богато оседланог коња из султанске коњушке: абавија на коњу била је извезена златом, а окићена бисером; узда и зенгије биле су украшене рубинима и изумрудима. Тада се ход кретао напријед и то полагано: напријед су ишли јаничари за тим Асас баша и Субаша (старешине од полиције), надзорник над султанским коњушкама, — 30—40 чауша, — михмандар, — јахаћи коњи посланикови и његови лакеји, — посланички драгомани и, најпослије, секретар посланства. Овај је држао руке подигнуте у вис, а у рукама кредитивна писма, која су била завијена у златоткану мараму, — два коњушара са страна водили су му коња за узду. Послије свега ишао је сами посланик, којему је с десне стране ишао чауш баша, а око њега чланови његове пратње, који су такођер јахали на султанским коњима.

Кад је посланик улазио у Порту, у авлији су га дочекивали сви чиновници великога везира фронтом. На врху степеница срећетао га је драгоман Портин и одводио у салу, ђе се већ налазио чауш-баша и много других чиновника. Отоле су га одводили у салу за примање у којој је, на једној страни, стојала гомила чауша, пристава и др. За тим су се отварала мала потајна врата, из којих се показивао велики везир. Њега су водили испод рука, с десне стране Кехаја бег, помоћник великог везира, који је обично управљао министарством иностраних дјела и војеним, с лијеве Канцилар Кехајаси (обер камергер), а пред њим су ишли, све по два у ред, министри и главни секретари. У тај час сала се разлијегала од усклика свију присутних, који су изјављивали своје добре жеље за срећу султану и његовом намјеснику. Велики везир сједао је на диван, а око њега су се намјештали високи достојанственици, који су пред њим дошли, и то стојећи и са прекрштеним на прси рукама. — С десне стране био му је министар иностраних дјела, чауш баша, два главна секретара и лични секретар великог везира, — с лијеве стране Кехаја бег и старешине од четири јаничарске чете, које су становале код Блистателне Порте. Посланик је сједао на доста незгодној столици без наслона и говорио је своју бесједу, коју је одма Портин драгоман, који је стојао на лијевој страни од посланика, преводио на турски језик.

Питање о столици послужило је често пута као повод препиркама између Порте и Француске.

Године 1677 велики везир Мустафа није примио на аудијенцу француског посланика маркиза Нуантела (de Nointel) с тога, што је овај захтјевао, да његова столица буде толико висока, колико и диван, на коме је сједио велики везир.

Таква се исто неприлика догодила, кад је био назначен нови посланик Гилеграг (de Guilleragues). Луји XIV толико је важности придавао разним појединостима примања, да је формално забранио своме посланику, да се јавља на аудијенцу у случају, ако његова столица буде нижа од дивана, који је одређен за великог везира Кара Мустафу.

Велики везир говорио је своју одговорну бесједу са великом важношћу, а његове је ријечи преводио исти Портин драгоман. Тада је посланик устајао, узимао је од свога секретара кредитивна писма од имена свога министра иностраних дјела и предавао их је турскоме министру иностраних дјела, који их је постављао на јастук поред великога везира.

Послије овога приступали су богато оћевени пажи, простирали су на коленима посланика и великог везира комаде свиленог платна, који су били по крајевима сребром извезени, и подносили су им слаткише, кафу, шербет, мирис алое и ружичну водицу; кад би који од ових предмета подносили великоме везиру, клекнули би на једно кољено. Кад би велики везир испио своју чашу шербета, сви би му се присутни поклонили, уздижући десну руку срцу, устима и глави. Послије свога чауш баша доносио је двије златом извезене мараме и метао их посланику међу камзолом (старинско одјело, врста прслука) и кунтошом и заогртао га је шубом, која је била самуром постављена. Пратња посланикова добијала је од 30—40 кунтоша. За све то вријеме велики везир разговарао се са послаником, али се није дизао са свога мјеста да отпоздрави посланика, кад је овај устајао. Кад би се посланик потоњи пут поклонио, велики везир би му одговорио тек лаганим наклоном, на шта више, није ни погледом пратио одлазећег јевропског представника.

Пошто би се посланик вратио у свој дворац у Пери, срећетала га је војничка музика од четири оркестра наизмјенично: музиканти Сарајски, Галатске куле, Портини и Демир капије, као што се то чинило према турским достојанственицима у онај дан, кад су ступали на службу. У исто

1) Moeurs et usages des ottomans, par Castellan, 120

2) Цареградскія письма, 1789, стр. 52.

је млади Краљ пруски а Цар њемачки овијем очевидно хтио да задовољи и привржене Гвелфске куће, те да их ублажи и разоружа; тијем више, што они имају и у сабору пруском своје преставнике. Али, добро говори „Варшавски Дневник“, ову ће уступку узети они прије као знак слабости, и сепаратизам хоноверски још ће се више оснажити.

На сваки начин како једно тако друго попуштање Цара Вилхелма не одговара нимало његовијем громкијем досадашњијем изјавама.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Новосадски „**Браник**“ доноси овај чланак о Чешкој нагодби:

У Аустрији се ради промјене опет — крпи! До сада се свађало и препирало, а сада се ударило у крпеж, којим Аустрија одржава свој вијек и којим се провлачи кроз историју свијета! У прошли петак састала се у Прагу нагодбена комисија, којој је тај задатак, да прекинути конац настави и да поново покуша, ако је могуће, да се поравнање у Чешкој изведе.

Прво се водила дебата о томе, како да се ради. Већ ту се није могло доћи до споразума између Чеха и Њемаца. Прва сједница била је посвећена том претходном питању. Њемци су хтјели, да се прво узме у расправу основа о заокружењу судских срезова. Чеси су пак тражили, да се води прво генерална дебата о свима нагодбеним предлозима. Њемци су на ово надовезали, да не виде практичне користи у томе, ако би се прво водила генерална дебата, кад је тако дебата већ прије вођена, но Чеси примјетише, да је сад све „ново“ — и нови су предлози и „ново“ повјеренство.

Оно може бити, да су ту нови предлози, али је остала — стара мржња између Чеха и Њемаца, која спречава сваки рад у том правцу, да нагодба оживи. То се видијело одмах из ове прве сједнице. Повјеренство је примило по предлогу Чеха, да се води генерална дебата, па шта се збило? Одмах први говорник др. Херлод предложио је, да се цио елаборат одбије. Др. Грегр је предложио, да се сабору поднесе, да преко ових предлога пријђе на дневни ред. Веленосједници су захтијевали, да се ова нагодба, „озбиљно узме“, јер веленосједници имају „озбиљних намјера“, да исту нагодбу подупиру. На посљетку је искрсло једно споредно питање: да ли треба даље радити, када није влада заступљена, те се ријешило, да се и намјесник позове у сједнице, како би се видјело расположење владино.

Комисија ће дакле продужити свој рад у присуству владиних органа. Али је скоро извјесно, да одовог посла неће бити ништа и да нагодба не ће продријети. Нагодба треба да буде дјело споразума између Чеха и Њемаца. Међутим су Чеси јако огорчени и готови су, да борбу продуже, само да оборе ово поравнање, које им се натурује. Један Чех, др. Херолд, рекао је, да ће Чеси знати бранити „цјелокупност отаџбине“. Други Чех, др. Грегр, рекао је, да је изборни ред по овом поравнању „пасквила на право Чешке“! Гдје се овако говори, ту не може бити измирења, јер ту, као што видимо, не влада дух помирљивости.

Но томе се не треба чудити. Њемци су дуго притискивали Чехе и велики дио ческог народа стојао је под притиском њемачке културе. Чеси сад ојачаше, те натраг освајају оно, што су изгубили и то је Њемцима криво, јер су научени, да се ране и гоје словенским душама! Њемце је ухватио страх, да с германизирањем не ће више успијевати, те је тако и поникло ово поравнање, које је требало да буде нека заштита њиховим агресивним тежњама.

Јер шта хоће Њемци? Прије свега хоће да подијеле Чешку, да је административно преполове, да је по народности заокруже. Али и ту нијесу праведни. Њемце и Чехе тешко је заокружити, јер има много срезова, гдје су тако измјешани, да се не могу одијелити. У таквим срезовима би по овом новом поравнању Њемци били сачувани, јер би чиновници и учитељи морали знати њемачки, а Чесима — како буде! Тако би и у чешкој „половини“ Њемци били сачувани против чешког притиска, а у њемачкој половини не би се ни чуло, да и ту Чеха има. Једном ријечи овом нагодбом хоће да се германизирање заклони и да се сузбије чехизирање.

Тешко је Чесима, да сами помогну Њемцима, да се осиле, особито кад виде свој положај, гдје им Њемци на сваком кораку сметају. У чешкоме сабору већина је ческа, и та већина не може да промијени изборни ред, који је октројисан и по Чехе крајње неправедан, јер за такав законодаван посао треба да има $^3/_4$ гласова приступних, и $^2/_3$ морају гласовати за исти предлог, а толико Чеха нема, те мањина може сваки покушај за реформама да изигра. Њемци су толико законима стегли Чехе, да ови не могу да се мичу, не може правда да се задовољи, ма да им гроф Тафе у неколико попушта. И тако сваки чешки озбиљан покушај да се поправи стање чешког народа, креће се у једном кругу — никад краја, никад излаза!

Чеси су ојачани. Они сад по мало задобијају натраг оне Чехе, који су били пољемчени. Пољемчени Чеси постају опет прави Чеси! Тај се процес у велико развија у Чешкој, а нарочито у Прагу. Тај до скора „њемачки“ град, поново је добио своју стару боју. По прашким улицама тешко је чути њемачки; управо је зазорно говорити њемачки. Правда хоће да се задовољи, стари њемачки гријеси свете се — и сад Чеси треба да пруже руку, да задрже точак! Тражи се од Чеха да разбију своју отаџбину, да отворе непријатељу капију а уз то да сами кулуче, да се непријатељ у својим старим позицијама утврди. То је тешко захтијевати.

Поравнање између Чеха и Њемаца нужно је и за оба народа, да једном мир овлада, а потребно је и за монархију, која треба да је унутрашње јака и да је тако спремна за спољне заплете. Али поравнање мора бити на правди основано, мора се служити истином и правицом, а мора унапређивати праве потребе свију становника земље, а не да заклања насиље немоћних фактора, који хоће да силом одрже оно, што им не припада.

Тешко ће доћи до поравнања. Њемци су неправедни, а Чеси нијесу тако завршути, да ће се дати употријебити као убојно оружје против својих рођених и драгоцјених интереса. Само би право и истинско поравнање они могли прихватити.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(**Листови.**) Стигла нам је II-га свеска **Правника**, са овом садржином: 1. Мјесечно право у законима и теорији од Ј. Аћимовића; 2. Институт за међународно право од дра М. Р. В—ића; 3. Удава од С. Новаковића; 4. Општинска самоуправа од Ј. Милићевића; 5. Грађа за правну историју. Први дио: о браку. Саопштава Д. Димитријевић; 6. Први збор српског правничког друштва од М. Димитријевића; 7. Преглед рада Касационог суда, од дра Зар. Угричића; 8. Из Суднице; 9. Побуде у рјешењима Државног Савјета, саопштио У.; 10. Књижевни преглед; 11. Гласник; 12. Попоћ, II. Глава: Некоје злочиначке спреме и навике.

Ми опет топло препоручамо ово изврсно подузеће свијема нашијема правницима на примоморју.

(**Отаџбина**) у својој фебуарској свесци доноси: 1. Ускок од С. Матавуља (наставак); 2. Из вечерње румени, пјесме А. Гавриловића; 3. На раскршћу Пала начка прича од В. Рибникара; 4 Ковач пјесме од Р. Одавића; 5. Патарени у Босни и Херцеговини од † патријарха Германа Анђелића; 6. Моли се... пјесма од М. Милановића; 7. Стеван Замотић, од г. Мијатовића; 8. Звуци из прошлости од Ј. Ђорђевића; 9. Љубав од Гија Мопасана, превод од Ј. Ђокића; 10. Ана Карењина (наставак); 11. Горњи Дом Ссбије (наставак); 12. Прође као сан (наставак); 13. Трговачко-привредни преглед; 14. Косовску битку, одговор Л. Јовановићу од кап. Милишковића; 15. Књижевност.

(**На знање.**) Отъ редакціи журнала „Рускій Паломникъ.“ По сглашенію съ Императорскимъ Православнымъ Палестинскимъ Обществом и съ соизволенія Его Императорскаго Высочества Августѣйшаго Предсѣдателя Общества, Государя Великаго Князя Сергія Александровича, въ книжкахъ приложеній къ „Рускому Паломнику“ отнынѣ будутъ печататься „Сообщенія Палестинскаго Общества“, вслѣдствіе чего матеріалъ для чтенія, сверхъ обѣщаннаго, увеличится на 20—24 листа.

Подписка на „Рускій Паломникъ“ продолжается. Годовая цѣна со всѣми приложеніями 6. р. Допускается разсрочка.

Адресъ Редакціи: Спб. Владимірскій Проспектъ. 13.

Редакторъ издатель **А. И. Поповицкій.**

(„**Стражилово**“) академ. српско друштво у Грацу послало нам је овај **Извјештај** о бесједи, коју је приредило о св. Сави:

Српско акад. друштво „Стражилово« посветило је дан првог српског просветитеља успомени великог историка српског Јована Рајића. Спојивши име великог историка са прослављењем првог српског просветитеља, приредила је српска градачка омладина бесједу, јер јој није срце дало да изостане од свога народа, а бесједи је додала игранку, јер јој је стало било, да прими што више отмјенијех гостију, шат и страни свијет упозна народну славу српску, као и да позна омладину српску. »Стражилово« се поноси, што се тога дана нашло у јуначком колу народа свога, славећи и осјећајући с њиме; а поноси се и за то, што је могло страном свијету да покаже, каква је народна слава српска, како се омладина сјећа народних великана.

Послѣ поздрава пресједникова започео је бесједу цјевачки збор друштвени отпјевавши под водством свога зборовође Св. Петковића, медицинара, св. савску пјесму оном топлином, каком само српска пјесма располаже. За тим је предсједник овд. пољског акад. друштва »Огњиска“ г. Лирхамер на гласовиру уміетнички навео своју композицију «gdje bym byl», коју је уз бурна одобравања понавити морао. Члан друштвени К. Суботић философ, приказао ја у једрим цртама живот и рад Јована Рајића, „Ej трубачу....“ у композицији од Маринковића завршило је први дио. Величанствен је био то свршетак. Дивном творевином честитог овог српског музичара била је омладина у стању, да уліје поштовање и изазове интересовање страног света за српску музику. Ко није разумио ријечи Каћанскога, тај се загревао оном топлином, коју је Маринковић својој композицији у часу бурног расположења поклонио: знаци допадања били су појачани усклицима одушевљења, који се из свију срдаца орио. — Још је била једна тачка, коју је имао да изведе госп. Шлафенберг, први тенор на овд. опери. Пошто је исти био спречен пјевањем у опери, да још у првом дјелу пјева, приказао је тек о одмору уз велико одобравање пољску нар. пјесму „Dévčenka“, »Gdje bym byla; њемачке „Zwei Grenadire« и „Röse Farbe“ од Шуберта, а завршио је приказавши Бранков „укор“, оном прецизношћу и осјећањем, каквим се само један оперни пјевач одликује.

Други дио отпочео је српским колом. И овдје биљежимо један успјех, који је омладина тога вечера српској игри прибавила. Коло, праћено складном музиком овд. капеле пуковније барона Бека, изазвало је необично распелаженье у стране публике; тако, да је друго »коло» бројало лијен број раздраганих Словенкиња и Њемица. Тако је расположење трајало све до зоре.

Извјештавајући народ свој о прослави омладине његове, можемо мирне душе рећи, да он може бити задовољан са успјехом нашим. Јер је забава наша ступила у ред првих, овдашњих забава а с друге стране омладина је на догледу све словенске омладине у Грацу оправдала свој поное и своју снагу.

За овај успјех омладина топло благодари оним родољубима, који су јој у цијелом раду својим прилозима били на руци. Јер, осим прилога, који су сакупљени између чланова друштвених, приложише: По 50 фор. Госп. Н. Н. — 2 дуката: скупљено у Чачку од г. г. Савко Филиповић 2 дин., Драгутин Матић инжињер 2 дин. Андра Матијашевић точ. потпоручник 1 дин., Живко Срећковић окр. благајник 4 дин., Др. Мита Николић лекар 5 дин., гђце: Јагода Курковићева учитељица 2 дин.; Зорица Јанковићева 2 дин.; Драга Цветковићева, Рокса Ракетићева 2 дин; Милева Врбавац 2 дин. — По 10 фор.: Срп. црк. општина у Грацу; преч. г. Иларион Руварац, архимандрит грчетешки; г. г. Шкуљевић и Аничић из Трста; браћа Марићи из Колашина; гђа Манојловићка из Граца; г. Хутер из Граца. — По 9 фор. Госп Лазар Јовановић, трг. из Граца. — По 5 фор; Пресвјетли г. Светозар пл. Кушевић, вел. жуп. блацки; г. г. Еуген Думча из Сент-Андрије, К. Спајић из Граца, Петар пл. Видак из Кикинде, Др. М. Јојкић из Н. Сада, Иса Георгијевић свешт из Биограда, Влад мир Матејевић трг. из Загреба, прота Петар Петровић из Сарајева, Др. Штихл из Граца, Др. Негрини из Граца; гђе: Н. уд. Плавшић из Врпоља, Јелисавета Бојарић из Граца, Р. Соргер из Граца, Грегвар из Граца; г. Јове Планк из Граца. — По 4 фор: Преосвећени г. Герасим Петрановић, у Котору. — По 10 динара:

вријеме доносили су посланику воће и цвијеће, које је поново шиљао велики везир.

Након мјесец дана послије аудијенце код великога везира, посланик је ишао на аудијенцу код султана. Ова дугачка и теготна церемонија, која се почињала чим сване, вршила се обично у уторник — дан Дивана (сједнице министарског комитета, под коим су потпадала сва судска дјела и у опће сва висока управа.)

У очи тога дана посланик је шиљао у Сарај разне дарове, који су били одређени за султана.

По источним обичајима није могуће изаћи пред владаром, ако му се том приликом не поднесу какви год дарови. С тога су сви јевропски посланици дужни били доносити султану дарове. Француски посланик де-Ноел (François de Noailles), јепископ Акски, који је био послан 1572 г. као посланик Селиму II, пошто није имао уза себе дарова, једва је с муком добио аудијенцу код султана, да преда своја кредитивна писма.

Посланик императора Рудолфа аустријског био је, године 1585, бачен у тамницу с тога, што није донио никаквих дарова Мурату Ш.

Пољски посланик Дјержек, који је био послан 1587 год. са пратњом од 50 људи, да јави о смрти Стефана Баторија, није донио никаквих дарова, и за то му је био одређен тајин, који је дават само посланицима најмањих држава, т. ј. на дан по четири овна, шесторо пиплади, четири мјере вина и само осамдесет аспра леба.

Јевропски господари шиљали су султану огледала, чудновато удешене сатове с казалом за мјене с термометрима и другим потурицама, телескопе, џепне сатове, велике псе, порцуланске вазе и разно посуђе. Руски цареви шиљали су му самуровине, рибје зубе (од мржа,) који су служили не само за ручице и оружје, но се од њих, по ријечима Флетчера, на пра-

---

вљао и неки љековити прашак, којим као да се уништавало дјејство отрова [1]). Осим тога шиљали су соколове за лов, чај, траву ревед (la rubarbe) и т. д. Први руски посланик, П. А. Толстој, однио је султану и великоме везиру дарове у вриједности од седамдесет и пет хиљада франака, а то је према добу, врло велика сума,

Посланици су уз то додавали од своје стране комаде златоткане и свилене материје, најфинију инглеску свиту и оћела направљена од истих материја. Посланик њемачкога императора, гроф Лесли, поред дарова које је донио султану од свога господара, поднио је још од своје стране предивну позлаћену кароцу, украшену огледалима, која се, како је послије дознао граф Лесли, веома допала султану.

Уздарја султанова састајала су се у разним мирисима, индијским материјама, шалима, везеном платну, шаторима, персијским и берберским ћилимима, коњима са богатим попонима, оружју и китама (султанима) украшенима драгим камењем.

Дарови који су одношени у Сарај у очи дана, кад је аудијенца назначена, давати су султану на сами дан аудијенце.

Овај обичај, да се султанима подносе дарови, укинут је око средине прошлога вијека. Од аустријских посланика Швахејм био је први, који се јавио пред султаном без дарова.

На аудијенцу код султана посланик је ишао оним истим начином, као и код великог везира. К његовој свити пристајали су обично и разни јевропски путници, који су хитали да се користе случајем и да виде онај двор, којему никојим другим начином нијесу могли имати приступа.

Кад је г. 1796 француски посланик ђенерал Дибеје (Aubert Dubayet) ишао султану, пратила га је читава чета артилериста — коњаника с топовима, која је послије ступила у турску службу. Овај поступак узбудио је најживље љубопитство код свију становника Цариграда, за које је ово била новост, коју никад прије виђели нијесу.

Пошто би посланик стигао у здање Алај-киоск, које се налазило у почетку улице што води од Порте у Сарај, ту се морао уставити и чекати који пут по цио сат док прође велики везир. Кад је један од чиновника давао знак да се велики везир примиче, онда је посланик, макар било и најгоре вријеме — киша, мраз или снијег —морао стати на коњу по средини улице, да поред њега прође сва пратња великог везира и да како великом везиру, тако и осталој пратњи изјави своја честитања и добре жеље. Кад се посланик примицао Сарају, онда је морао ићи лагније, како ће, кад тамо стигне, већ затећи великог везира у сједници у Дивану.

Прву авлију од Сараја посланик је пролазио на коњу, а пред вратима старога дворца морао се скинути с коња. Ту га је сријетао Портин драгоман и ту је опет морао да чека око пола сата, док поново крене. Даље се ишло пјешице преко друге авлије. Цијелом кортежу претходили су осам капиција (камергера), чауш-баша (маршал двора) и капицилар-кехајаси (обер-камергер), који су редом тукли по калдрми својим, сребром украшеним, жезлима. Како би се кортеж указао у другу авлију, одма би неколико хиљада јаничара, који су стојали поред зида од дворца, полећели као стријеле и напали на огромне чиније, које су биле напуњене пилавом и разређене поред пута, куда је кортеж пролазио. Ово се чинило с намјером да јевропљани виде, како се добро хране турски војници. На другој страни од авлије била су постављена разна јела за посланичке слуге, на која су његови лакеји и кидисавали без одлагања.

У сали Дивана посланик је налазио на окупу све чланове савјета осим великога везира, који је долазио мало послије, кроз потајна врата, и сједао на повисоком дивану поред Капудан-паше (ђенерал адмирала). Посланик је сједао против њега, опет на простој и незгодној столици без наслона. С десне стране од посланика налазио се секретар посланства, који је објема рукама држао кредитивна писма на име султаново, а с лијеве Портин драгоман. На знак кога је давао велики везир драгоман се примицао к њему и пошто би му пољубио скуте добијао је од њега наредбу, да упита посланика о његовом здрављу. Пошто би готово шапућући испунио ову поруку, подилазио је опет великом везиру, јавио му послаников одговор, поново му пољубио скуте и за тим се враћао на своје мјесто.

Тада се почињала сједница Дивана. У најмању руку посланик је морао барем два сата да слуша, не разумијући ништа, како турци суде и рјешавају разна замршена питања, која су они ту расправљали с намјером, да јевропски посланик добије добар појам о султановој безпристрасности и правосуђу. Ако је још на дан аудијенце падало и то, да у тај дан раздају плату јаничарима и спахијама, а турци су се старали да доиста тако буде, онда је он морао имати стрпљење, да гледа како су доносили и дијелили 2.400 ћеса, а свака је ћеса имала по 500 пјастра, а то је према данашњим новцима нешто више од 1000 фијорина. Ова се операција продужавала готово четири сата, а посланик је био принуђен, да за све то вријеме сједи на својој незгодној столици, не имајући се на што ни наслонити, па да све то гледа и трпи.

По свршетку Диванских сједница, велики везир шиљао је молбеницу султану, да дарује посланику аудијенцу, а послѣ овога почињао се обед, сагласно турској изреци „еввељ таам бааде келам“ (најприје

[1]) Исторія государства россійскаго, Карамзина. XI. гл. 4.

Гимназијска дружина „Нада“ у Београду, г. Ђорђе Окановић економ из Ниша. — По 3 фор.: Преч госп. Нићифор Дучић, арх. у Београду, Теофан Косовац, настојатељ ман. Прибине Главе; г. г. Григорије Јевтановић из Сарајева, Никола Јовановић из Бос. Крупе, Г. Вахтл из Граца; гђе: Марија Пајић и А. Шмуцер из Граца. — По 2 фор.: Г. г. Јово Р. Костић из Дервенте, Марко Добројевић из Бос. Крупе, Пера Попадић из Н. Сада, Васо Мунишић из Добоја, Лаза Судчевић из Бос. Новог, Павле Алексић из Новог села, Васо Видовић из Бос. Градишке, Панта Бијорац из Руме, Др. М. Кандић из Књажевца, Лазар и Михаило Тривковић из Прилавора. — По 1 фор: Г. Г. Пајо Бабић из Загреба, Јоца Радосављевић из Сентомаша, Пах. Николајевић протосинђео из Високог, Симо Дакић из Бос. Шамца, Сава Сладаковић из Јаска, Кредлови из Граца.

Како је бесједа била приређена у корист књижнице друштвене, одазвала су се књигама ова господа: Шкуљевић и Аничић из Трета, Сима Жигић парох у Фердину и г. Миловановић из Београда.

Свима овим дароваоцима и приложницима нека ја овим путем најтоплија благодарност од „Стражилова.“

На бесједу су стигли телеграфски поздрви из Беча, Вајнберга, Леобена, Петрограда, Будапеште, Београда, Чачка, Алексинца, Дубровника, Книна, Задра, Рима, Котора, Цетиња, Смедерева, Високог, Градачца, Бос. Крупе, Бос. Новог, Ниша, Загреба, Бланка, Грегетега Вел. Кикинде, Новог Села, Окучана, Врпоља, Сентомаша, Ирига, Дражњана, Осјека и Петриње.

У Граду 12 фебруара 1892.

За „Стражилово“:

Тајник: Владимир Алексић, медицинар.

Предсједник: Душан Ј. Пелеш, докторант права.

(**Вуков правопис у хрвацкој школи.**) Загребачка „kniiževna Smotra“ доноси: Јавили смо прошле године, да се овђе ради о уведењу фонетичког правописа у школе. Сад можемо извијестити наше опћинство, да се по налогу високог наставног одјела „Почетница“ већ штампа тим правописом, и да ће се њим поступно штампати и све остале шк. књиге; а извађање тога повјерено је свеучилиштном професору г. Армину Павићу. По томе је до неких изнимака прихваћен Вуков правопис. Главне су изнимке, да се неће у будућем времену стезати с глагољем, и да се глас ђ означује даничићевим д. — С првом се изнимком и сви слажемо, јер за то стезање не налазимо праве знанствене подлоге, те нам се чини, да би се по истом правилу и у прошлом састављеном времену, те писати: гледосам, гледоси, гледоје и т. д.; а напокон смета то у многим случајима лакому и брзому разумијевању, па отјешћава и странцима учење нашега језика. Што се тиче друге реформе, то се не можемо с њом никако спријатељити, јер ју не сматрамо прикладном са сљедећих разлога: Таков је прекрижени д типографично непрактичан, јер се и великој накладн танки потез преко д брзо измени или истроши, те се у читању тешко опажа; калиграфично је неприличан, јер многи у рукопису обичају, кад велики д горе заокруже, преко њега непрекидно вући, па ће то у читању збуњивати; у брзом писму доста смета, кад се писац сваки час враћати мора на све те рогове и крижеве, којима нам је правопис већ и онако накажен; ни с хигијенског гледишта није тај танки потез здрав за дјетиње очи, пошто ће их више код читања морати да напрежу. Уз то све нијесу ни Далматинци ни Босанци, који такођер фонетички пишу, попримили тај крижани d. Чему дакле да се ми Хрвати у томе одружујемо од остале браће? Зар мора увијек да међу нама њекога несклада буде? А напошљетку је задаћа народне школе, да само од свих позваних фактора већ прихваћене и одобрене реформе у живот народа преноси. Међу такве пак реформе не можемо никако убројити тај D, уз који риједко видимо, да би ко пријањао. С тога веома жалимо, кад се је већ хтио попримити Вуков правопис, да се није у свм попримио, па да већ једном с тим на чисто изађемо, те се барем у правопису посве сложимо са осталом својом браћом.

(За „**Цркву Ружицу.**“) Примили смо овај позив, молбом да га објелоданимо:

Убаву фрушку гору украсио је створитељ са природнијем красотама, а српска неимарска рука искитила дивнијим светијем грађевинама. Крпша Лика и Крбава равна (али отанчана) не имаде свега тога, до студена стијења и овђе онђе по која богомоља, коју је свесрдна, макар и сиромашна рука, нашијех прађедова некако искамчила.

Имаде така једна богомоља „црква Ружица“ на домак Пљешавице горе, а под брдом Тичевом. Саградише је наши стари одма првијех онијех тешкијех дана, кадно их витешка невоља нагна, да испод зулума турскога на опустјелијем огњиштима ватру заватре у овијем крајевима. — Што је манастир Раваница Сријему, то је овамо наша црква Ружица; ту се од годи до годи обдржава збор, а сјати се на хиљаде народа из све Лике, Крбаве, Босне и Далмације: млађарија, да се наигра кола виловита и наслуша пјесме од Срб-јунака: старадија, да се Богу помоли, а бо̑ници, да се умију у гласовитоме извору, што но избија испод самога темеља црковнога.

Данас тога храма не имаде до четири зида, јер у они Никољадневи завијера страшан вјетар, поруши неколико сеоскијех зграда, заквачи се о кров црквени, истрга га и поломи, поруши звоник и звона раз'рда а што је — иза оне престраве Божије — остало, то је и пропало јер је „нешто ка' и ништо.“ —

На сада прегнусмо живом жељом, да тај храм обновимо, да у њему васкрсне опет пјесма божанствена. Но када проеса писмо оне силне трошкове, те омјерисмо снагом нашега пука, увидјесмо на жалост да ће поправци много позобати а у послу би се мало помакли, па да се незнам како скучимо, јер

Мало рука', малена и снага...
Шта је сламка међу вихорове?!

Народ наше парохије притисли су управ ове године силни намети, јер мораде да поправи, сасвијем отрцану парох. цркву св. Петке, а осим тога да сагради нову школску зграду, а да ће то добрано подкинути снаге народње, види се већ из тога, што је намет од лањска 45% на 261% поскочио не рачунајући ту оне силне работе на које се обвезао.

Стога се обраћамо на те, Србине брате, да нас помогнеш у овоме мучном подузећу, те да приложиш ма и најмањи дарак на ову цијељ, а и да се заузмеш код својих пријатеља и познаника. Знамо ми и нико од претека не имаде, али „не даје ко имаде, но ко се научио давати,“ — а крајцарак је мали дарак ал' велика задужбина.“ — Наши су стари раскивали токе и илике, а дјевојке кићене ђердане док саградн себи задужбину, те и ми — њихова крв — нећемо допустити, да нам се разграђује оно што нам они саградише, стога се и надамо топлијем одзиву.

Новац молимо да се шаље на одборског благајника госп. Стевана С. Калембера трговца у Кореници (Лика).

Имена дароватеља објелоданићемо у новинама.

У Кореници мјесеца фебруара 1892.

Одбор за поправак Ружице цркве: Стеван С. Калембер, благајник. Милан М. Делић, тајник. Симеон Прица, предсједник. Одборници: Миле Кончар, Раде Шкорић, Дане Жигић, Симо Жигић.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Шљива.

(Свршетак.)

Ако желимо да нам шљиве добро и крупним плодом роде, морамо их сваке године шишати. При шишању шљива ваља на то пазити да је грана од гране бар по једну стопу удаљена. Сви вртари препоручују, да ни пошто ни један шиљак или трн на гранама шљиве остати не смије, јер вело, да се само сасјецањем тијех шиљака може од неродне шљиве родну начинити. На старим шљивама виђа се често и по која суха грана, што нипошто не смије бити и такове гране морају се сасјећи. Дебеле гране треба сјећи тестером, а тање могу се и оштрим ножем лијепо одсјећи. Ове резотине треба катраном замазати, да не цури смола на поље. Мање ране треба замазати воском.

Ни одвише густ плод није добар, јер такав је обично ситан, па је и корист од њега малена. У таковом случају добро је шљиву протрести, да неки дио опане. Не треба мислити, да ће се тијем проређивањем плод умањити. Тијем се постизава, да проређени плод, који је остао на воћки, добива више сока и хране те тако и много боље успијева, крупнији постаје и прије сазре. У противном пак случају када плод на шљивама не би проређивали, можемо добити истина много плода, али овај није ни из далека, као онај први, а и цијена му је малена, а особито код шљива се највише пази на крупњаву.

Шљиве се могу сушити ил на сунцу или на ватри. Сушење шљива на сунцу јест најпростији, а у једно и најлошији начин. Шљиве се могу на сунцу овако сушити: Узму се љесе које су од земље до двије стопе подигнуте. На ове љесе метне се слама, а на ову шљиве. Ове љесе саставе се дакако на оно мјесто гдје сунце најјаче жеже. Ноћу се ове шљиве покривају пољавама. Тако суше шљиве свјетски шљивари — Французи.

За сушење шљива на ватри није свака врста добра. Незрело и изгњечено воће није добро за сушење, јер прво буде, када се осуши кисјело, а друго изгуби сву сласт. Шљиве не ваља одмах послије бербе сушити него треба их мало на тавану оставити да провехну.

Босанска шљива заузима сада у свјетској трговини прво мјесто. Прије ју је превазилазила само француска шљива, али томе није била крива каквоћа босанских шљива него непознавање савршених метода сушења.

Из „Сар. Листа“.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 20 марта

† Сердар Блажо Радовић.

У Мартинићима, према Спужу, своме родноме мјесту, послије кратког боловања преминуо је 12 т. м. сердар Блажо Радовић у 82-ој години свога узорног живота. Најприје је био перјаник блаженопочившег Митрополита Господара Петра II-га; а блаженопочивши Књаз Данило наименовао га је сердаром и сенатором; и као сенатор служио је до г. 1870 под срећновладајућијем данашњијем Господаром Књазом Николом I-пјем. Од. г. 1870 живио је у своме родном мјесту уживајући пуну пенсију, а на Цетиње је долазио вазда о свечанијем приликама, вазда дочекан најсрдачније како у Свијетломе Двору, тако и од осталијех Црногораца.

Ратне заслуге куће Радовића обесмртио је у пјесми Петар II; а Велики Војвода Мирко у своме „Јуначком споменику“ забиљежио је и име сердара Блажа, који је то заслужио како педесетијех година за вријеме ратовања Књаза Данила, тако оне критичне г. 1862, када је Омерпаша пошљедњи пут на Црну Гору ратовао.

Био је један од најпопуларнијих Црногораца, за то је у пошљедње вријеме био познат у народу под именом „Стрико Блажо.“

На глас о његовој смрти Његово Височанство Господар изволио је утјешити кућу Радовића овијем брзојавом управљенијем г. Јагошу, сину покојниковом: „Вјерноме, доброме, драгоме Стрику вјечни покој! Вама моје душевно саучешће.“

Лака му родна земља, за коју је доста муке и труда поднио, на оној „брдској кључаници“!

Вјечна му памјат!

(**Личне Вијести.**) Г. г. Војвода Симо Поповић, и министар Гавро Вуковић пошли су у понедјељник у Дубровник да питу савјета у г. Дра Рока Мишетића, међу нама добро познатога љекара, за своје поремећено здравље.

јело, па послије разговор, „прије једи, па онда бесједи“), по којој су се они свагда тачно управљали, при свима великим церемонијама. Постављали су пет малијех округлих столова: један за великог везира и за посланика, три за Капудан-пашу, Нишанџију (виши чиновник, којему је дужност била да на документима удара султанску т у г р у — монограм султановог имена) и три тефтердара (први тефтердар је нешто налик на министра финанције, други је његов помоћник, а трећи управља провизијом пријестолнице), с којима су обједовали и чланови посланикове пратње. Пети је сто био одређен за кади-аскере (духовне и војничке судије), који би држали да су се опоганили, кад би сјели заједно са невјерницима за једним столом. Прије и послије обједа пажи су приносили умиваонике за умивање рука. Умиваоник за великога везира био је од мједи, а за посланика од сребра [1]). На столовима нити су се метани чаршави, нити остали прибор, који се обично мење у другим земљама. Мјесто тавајула налазило се на свакој страни од стола по неколико смотаних ручника (шугамана, пешкира) који су били одређени, да се њима чисте руке. На столу се давало око 50 јела, која су се мијењала изванредном брзином: може се рећи, да су их тек доносили, па их опет исти час односили. Избор је а зависио је такођер од ранга иностраног посланика као и од тога, како је Порта била расположена према њему. Тако н. пр. посланик императора Леополда, 1700 г., граф Етинген, био је једини дипломата, који се по личној наредби великог везира удостојио високе почасти, да окуси пржене рибе [2]). Свако јело први је почињао јести велики везир, забадајући у њ' ожицу или прсте, па би одма дао своме соилебнику руком знак, да пошљедује његовом примјеру. Поред посланика налазио се служитељ са голим рукама до лаката; њему је била дужност да рукама раскида на комаде разну дивљач и да љепше комаде даје посланику, поред чега је, по турском обичају, најприје свако јело хвалио, По неки пут се велики везир упуштао и у разговор с послаником, рад чега су и стојали поред њих два драгомана. Објед се свршавао чашом шербета.

За читаво ово вријеме султан је сједио за неком позлаћеном решетком и кроз неки потајни прозорчић, који се налазио за мјестом великога везира, све је видио и чуо што се у сали Дивана збивало и гледао је дарове који су за њега били одређени и који су у ту салу доношени у очи аудијенце. Овај је прозорчић постојао од 1527 г. и служио је као олицетворење ока господарева, који свагда пази и гледа што министри раде. Кроз овај прозорчић султан је могао виђети све, али њега није нико.

Течајем тога времена доносили су вел. везиру својеручни одговор султанов, којим се давала аудијенца. Ово писмо вел. везир притискао је с поштовањем најприје на уста, па на чело и тек би га онда распечатио.

Послѣ овога водили су посланика преко авлије у пријестолни дворац, а пратио га је чауш баша, Портин драгоман и мноштво предивно обучених турских чиновника. На пола пута устављали су посланика и сиједали су га под једним великим дрветом на клупи, која је била покривена црвеном свитом. Ту је он морао чекати докле га обуку у турски кунтош, а тако и све остале чланове посланства. Турци су у овим приликама давали по који пут до седамдесет кунтоша. Ово преобуковање чинило се с намјером, да скрију испред очију султанових јевропско ођело, које би кадро било побудити у њему само мрзост и одвратност.

Велики везир и капудан-паша улазили су у пријестолну салу, а посланик је ишао узастопце за њима. На тако званим вратима среће узимали су га испод рука два капиџи-баше, (камергера), остали су чинили то исто с другијема јевропљанима, који су пратили посланика на аудијенцу.

Овај обичај вођења испод рука почео се од Бајазита II. У то вријеме био се појавио неки проповједник, који је својим одушевљеним бесједама и строгим животом окренуо за собом сву Малу Азију и најпослије произвео револуцију у Персији. Један турски солдат, фанатички привржeник његов, намислио је да убије султана и кад му се једном примакао у неком клапцу између Битоља и Прилипа, ударио га је ножем тако, да у мало Бајазит није од те ране умрио. Тада је било ријешено, да се нико од извањаца не смије примаћи султану, што га неће два официра водити и држати испод рука [3]). По мишљењу Хамера ова мјера за сигурност султанова живота била је много старија и води почетак од Косовске битке, од кад је српски војвода Милош Обилић распорио султана Мурата I.

Године 1796 француској посланику ђенералу Дибеје (Aubert Dubayet), Порта је дала право, којим се није до тога доба користовао ни један јевропски посланик, а то је, да изиде пред султаном без да га капиџије држе испод рука.

Посланик је пролазио кроз коридоре између два реда придворних официра (хасодали) и пажа (ићоглана.)

Пошто би ушао у пријестолну салу, посланик се три пута клањао и устављао се, а у прво доба Отоманске империје он би на неколико корака од султана клекнуо на кољена. Султан је сједио на доста високом дивану, под балдахином, а поред њега налазио се мач украшени драгим камењем. Велики везир, капудан паша и миралем (султанов барјактар) стојали су пред троном, а три официра између бијелих евнуха — близу зида на лијево од султана.

Падиша је погледивао на посланика и слушао његову бесједу, коју је Портин драгоман преводио. Овај потоњи излазио је пред султаном само кад су се заступници иностраних држава представљали султану и морао је, кад је улазио у пријестолну салу, да се простре на тле, а међу тим ни један се мусломански чиновник није тако ниско клањао и понижавао пред својим владаоцем.

У опће турци су се на сваки начин старали да што више унизе хришћанске достојанственике, који су излазили пред султаном. Књажеви влашки и молдавски, и то књажови владајући, морали су три пут да се до земље поклоне, кад би ушли у пријестолну салу. У прво вријеме морали су одма чим се поклоне, не рекавши ни ријечи, изаћи из сале. Књаз Матија Гика био је први, који је добио дозволу да говори са султаном. Султан управо није ни говорио никад непосредно са овим владарима, а тек по који пут, и то гледајући на великог везира, рекао би: „нека буде усрдан и вјеран, нека пази да штити отоманске поданике и нека тачно плаћа данак са повјерене му провинције.“

(Наставиће се.)

Исправка. У подлистку прошлога броја „Гласа Црногорца“ пропуштене су ове погрешке: На трећој страни у првоме ступцу озго треба избацити најгорњу врсту цијелу; јер је она ту дошла по преламању слога. Ту врсту треба пренијети исто на трећој страни листа у другоме ступцу више прве врсте оздо.

На трећој страни у четвртоме ступцу у тринајестој врсти, бројећи оздо, исправити: мјесто а д а, треба да стоји н и, мјесто д т д и ш њ и х треба да стоји д о т а д а ш њ и х.

Молим читаоце да поправе ове погрешке.

---

1) Relation d' un voyage du Levant. par de Tournefort 1717. I. 537

2) Hammer. XIII. 34.

3) Revolutions de l' empire ottoman. per de Chénier. 1789.

(**„Јарослав“**) довезао је из Одесе товар кукуруза за рачун наше владе. и већ га је искрцао у Медуви, одакле се превози уз Бојану и преко Скадарског блата на Плавницу и на Ријеку. „Јарослав“ је сада под Баром, гдје крца сорњу да настави своје путовање.

(**Вријеме.**) Од неколико дана имамо сасвијем топло прољетно вријеме.

Пишу нам из **Пиве**:

На дан 28 прошлог мјесеца пастири Шћепана и Бошка Апрцовића и Петра Ћука чували су животињу близу Равног у мјесту Приборни. У вече затворе стоку у стају Шћепанову, а пођу Кућама. Пастири Сукновића, при мраку, доћерају своју животињу у исту Шћепанову стају, ђе су и заноћили. Како су поноћи ложили ватру, пошто поспавају, запали се стаја. Тако је ватра обузела била, да су се пастири једва спасли, а у стаји изгори 217 брава, од којих је само осам из ватре искочило, али и оне послѣ сврше. Познато је да у овим крајевима људи живе највише о стоци, јер који нема стоке, броје га да је у слабом стању. Жалосно је погледат сад оне сиромахе, којима је толики мал ватра одузела, а они остали без ништа, да траже од другог помоћи.

ДОМАЋА ЧИТУЛА

У нашу домаћу читулу имамо уврстит име омиљеног и непрежаљеног цуцког јунака, официра: **Благоја Ђурова Звицера**, који без иједног дана болести премину 12 фебруара ове године, — у 58-ој години живота свога.

Покојник је рођен у Трешњеву 1834 године; школе није учио, али — будући поштен, вијећ, а од добре куће — постави га Књаз Данило за перјаника 1855 г., па је тај чин имао све до 1864 г., а те године — пошто му је био погинуо отац, па иноносан на кућу — остави се тога чина.

Први пут био је у бој на Зупце и Поново и ту је првом посјекао непријатељску главу; на Граовцу 1858 ранио се и посјекао једну главу; 1862 добио је двије ране и посјекао четири главе. Пошто је изишао из перјаника, живећи на своме имању, постане подофицир црногорске „гарде“.

Једном приликом отиде у Херцеговину с 40 друга у чету, и између свега друштва он једини посијече непријатељску главу. У почетку потоњег рата 1875 год. постане официр у цуцко-ћеклицком батаљону. Више пута у потоњем рату показао је своје јунаштво, тако на пр. на Вучјем долу се ранио и главу посјекао.

Официрску дужност вршио је на задовољство надлежне војене власти и подручне му чете.

Једном приликом рече му сам Књаз: „Такви хоћу, Благоје, да су ми официри!“

1881 год. предигао је на Клачину у Никшић, а исто је био официр цуцке чете и долазио на сваки званични позив и потребу у своју чету. Приликом прошлогодишњег војничког преписа, пошто је био човјек у године, изван свога племена, а удаљен од чете, стављен је у пенсију.

Његове широке, ордењем окићене прси, бјеху свједок његова јунаштва. То бјеше човјек добре нарави, благе ријечи, који свакога милокрвно предусријеташе.

Прошле бијеле сриједе скупе се сељани на сједник код њега у његову кућу. Сјећели су до послије по ноћи. Отиду на ли̑егање. Благоје леже код жене здрав читав, а испред зоре јекне једном и два пута му млатне рука по аљинама као мртва. Скочи му жена и синови, ужде свијећу, али у њему више не бјеше духа, он га за вазда остави. Тако он лако испусти своју душу без икаквог боловања.

Како је био љубљен од народа, тек тада би се увјерили, да сте видијели ону силу народа и главара, који дођоше на покајање врлом покојнику.

Овакве јунаке — у знак вјечнога признања и захвале — дужни смо барем споменут, да им се тијем колико толико одужимо за њихова јуначка прегнућа.

Нека је покојнику лака црна земља, међу људма спомен, а на небесима Бог му дао души рајско насеље!

„Катуњанин“.

РАЗЛИЧИТО.

(**„Индијана“.**) тако се зове американски параброд, што је доповио из Филадалфије у Либаву, крцат брашна, меса и разног сочива, што је држава филаделфијска послала у помоћ пострадалијем губернијама рускијема од неродице. Долазак „Индијане“ и пребивање у Либави претворио се у демонстрацију американско руских симпатија — у маломе сличну оној демонстрацији руско француских симпатија у Кронштату. Ту су ишли у сусрет „Индијани“ три пароброда с музиком; ту су банкети, здравице значајне, депутације, дарови и т. д. У океану „Индијана“ је изгубила једнога мрнара, и грађанство у Либави скупило је лијепу суму за фамилију јадног младића. Једном ријечи, Либава је била у одушевљењу и у свечаностима за вријеме предавања ове помоћи Филаделфије руском народу. — Сад се чека у Либави други још виши параброд „Мисури“ са помоћу, што се за пострадале руске губерније скупила по свијем американскијем Сједињенијем Државама. Овај товар у Либави престављаће вриједност од 155,000 амер. долара; товар „Идијане“ преставља 100,000 долара. Сувише у Њујорку се скупило у трговачком збору 30,000 долара, а американски „Црвени крст“ скупио је 100,000 долара. Тако „Н. Времја“ рачуна да до сада помоћ из Америке допире — у храни и новцу — суму од милиона рубаља. Иза „Мисури“ Њујорски дописник петроградског листа вели, справља се и трећи параброд „Ајова“ с истом благотворном мисијом. — Румуњски Краљ Карло послао је на исту сврху 10,000 франака; а у Србији трговачко удружење купи прилоге на ту благотворну сврху с добријем успјехом. — Међутијем Одбор, ком пресједава сам Царевић, ради благотворно неуморно по пострадалијем губернијама; а сваки дан се очекива да се дигне забрана извоза жита којега је много још у Русији.

(**Српска школа у Цариграду.**) Биоградски „Одјек“ пише: Цариградски грчки лист „Неологос“ од 5 ов. м. бр. 6781 доноси вијест о српској школи у Цариграду, овако: „Дознајемо да се је основала српска школа у улици „Саказ-агаци“, у Пери. Овдашња српска колонија имала је једну школицу овдје у којој су се српска дјеца учила на својем матерњем језику. Но сада услед изд ога расписа овдашњег министарства просвјете, којим су позване све школе, које немају дозволу да се јаве и такву добију, и та се је школица пријавила, и сада је већ добила званичну дозволу из министарства просвјете, и тим је српска школа призната и од стране надлежне власти“. Ова заузимљивост наших сународника у Цариграду обрадоваће сваког Србина. Ми желимо у тој школи сваки напредак и срећу; а не можемо пропустити ову прилику а да искрено не одамо пошту Његовој Екселенцији Зухади-паши, министру просвијете, што је својом познатом просвећеношћу скренуо пажњу и на српски елеменат у Цариграду и његовој се молби одазвао.

(**Индустрија у Србији.**) Биоградској „Српској Застави“ пишу из Крагујевца:

Мило нам је, што смо у стању јавити дотичнијем потрошачима а и нашијем пријатељима, који се интересују за сваки напредак индусрпијенски у нас, да је од 1 јануара ов. г. отворена у Блазнави у овом округу, једна велика стругара за потребе свијех нашијех дрводијељскијех занатa, надајући се, да ће овијем предузећем престати потреба, да чак и израђено дрво набављамо из туђе земље, као што је до сад рађено.

На име: познати наши родољуби и патриоте господа: Милоје Блазнавац и Божа М. Мирковић — Вуловић, јаке капиталисте овдјен, удружили су веки дио свијех капитала, и у најљепшој намјери, ишли у једно огромно предузећи, да на нашој земљи, од наше горе, и нашим радницима прерађују дрво, за потребу свијех нашијех дрводјељски заната.

У селу Блазниви на ријеци Јесеници, која је у сва вријемена годишња, жива ријека, постројили су велики струга ри, и ова од 1 јануара ове год. ради са најбољим успијехом.

Гатер са циркуларом и ост. дијеловима машиским донијели су из Лајпцига из најчувеније фабрике „Киркнера.“ Тубина има 20 ½ коњских снага, и ради са 20 тестера. Распон је 80 сантиметара у квадрату.

Ситуација земљишта, водена снага, постројмашине и машинских дијелова, тако је вјештачки и солидно намјештено и извршено, да се један стручак обзиром и на савршенство машине изразио, да је машина најсавршенија и најмодернија као и најпрактичије намештена, и да јој у Србији до данас нема равне.

С обзиром на то, да ови велики поддузетници располажу са огромном грађом у свима могућим фалама дрва и варијетета, они су у стању да израђују а и по поруци за најкраће вријеме, да задовоље све потребе, како наших дрводјељских заната, тако у опште и шпекулативне прохтијева трговца дрварскијех и дашчарских (јапија у опште) као и другијех подузетника, који своје фабрикате кроз сандуке и сандучиће експортују за цио свијет.

Богаство граће, с којом у огромној маси располажу, као и солидност израде, за ово кратко вријеме стекли су они свето гласа тако, да су им у посљедње вријеме стигле велике понуде са далекијех мјеста. Норочито да поменемо Њемачку у Аустрију (Берлина, Пеште, Минхена, Виртенбега, Дрезде, Беча, Лајпцига и Трста). А да не помињемо понуде и свакодневне намирнице нашијех заната, који капите са тражањима сваковрсне граће за израђу разнијех дуварских радова.

Ми искрено честитамо нашијем честитама подузетницима г. г. Блазнавцу и Вуловићу, на овом предузећу, нашим занатима и рукодјељама на овај добити, и желимо једнима и другијема најбољи успјех.

ТЕЛЕГРАМИ БЕЧКОГ „КОР. БИРА“.

ЦАРИГРАД, 14 марта. — Ејубпаша још није кренуо пут Египта.

(А за што сте нам јавили да је кренуо? Молимо да нам јављате само оно што се збило! У. Г. Ц.)

АТИНА, 14 марта. — Камара је распуштена. Избори су уречени 15 маја а нова камара се отвара 25 маја.

ПЕТРОГРАД, 14 марта. — Санкциониран је указ, којим се допушта извоз жита и брашна из лука црног и азовског мора.

ПЕТРОГРАД, 15 марта. — Идуће седмице очекује се друга емисија унутрашњег зајма од 75 милиона са 4½ интереса по сто за владикавкаску жељезницу.

ПАРИЗ, 16 марта. — Јутрос је експлозија у кући гдје станује генерални прокуратор Билот. Сва врата и прозори на кући су разбијена и покућство покварено. Шест рањенијех је остало, ал ниједан мртав. Злочинац није ухваћен.

БЕРЛИН, 17 марта. — Влада је повукла натраг школски закон, резервирајући се да поднесе нов предлог пројекта.

ПАРИЗ, 18 марта. — Фресине је образложио што је прекорачен ратни кредит брзијем напретком војске под његовом управом. Уз живо аплаудирање одобрени су сви накладни кредити са 416 гласова против 23.

ПЕТРОГРАД, 18 марта. — Гирс се разболио од ризипеле. Болијест је узела нормални ток.

ПАРИЗ, 19 марта. — Анархист Равашол ухваћен је. Кад су га водили у префектуру викао је: да живи анархија! да живи динамит. Изашао је декрет, којим се прогоне преко границе кроз 24 сата четрдесет иностранијех анархиста.

ПЕТРОГРАД, 19 марта. — Болијест Гирсова мало је обрнула на боље, али још није опасност искључена.

ПЕТРОГРД, 20 марта. Стање Гирсово побољшало се. Ризепела се није раширила.

БИОГРАД, 20 марта. — Званични лист публицирао је закон о декларацији Милановој.

ПАРИЗ, 20 марта. — Сенат је прихватио закон о смртној казни противу атентата експлозијама. Већина сакриваца Равашола означује Равашола као шефа динамитске банде.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Данас се управо навршују 2 године од кад се је у вјечност преселио мој добри и нигда непрежаљени муж а бивши капетан брчеоски вриједни и заслужни поп

МАРКО ЂОНОВИЋ.

2 марта, као на дан кад је његово мртво тијело опојано по праву св. православне цркве и предато матери земљи, приредила сам св. службу са парастосом, за покој душе покојникове.

Преко службе Божије и парастоса чинодјејствовао је наш парохијални свештеник Никола Јовановић, са још два свештеника.

Овом приликом окупило се доста народа из племена Брчела, да се помоле Богу за покој душе покојникове. Такође и г. учитељ Вујачић са ученицима овдашње школе присутан је био на служби и парастосу. — Једном ријечи, црква је била дубке пуна народа.

Баш ми ово даје доста доказа, да покојника још и данас жали мало и велико, старо и младо, да је био љубљен, уважаван, поштован од свакога и да је играо велику улогу у нашем племену. Оволики приступ његовијех пријатеља и поштоватеља при служби и парастосу, који сам, као на дан његове смрти давала, у велико олакшава за њим постојећу тугу; те немогох никако пропустити а да топло и од срца незахвалим: г. г. свештеницима, г. учитељу са ђацима, г. г. обћинарима, сродницима и пријатељима, и свима онима који на овај дан похиташе да се скромно помоле Богу за упокој његове племените душе.

И још једаред свијема топло захваљам и из дубине душе и срца благодарим.

Брчеле, 15 марта 1892.

Стана,
удова покојног попа
Марка Ђоновића.

Нашега првијенца, нашу узданицу, нашег одличног ђака:

МИЛАНА

рођеног у Галичнику год. 1873, мјес. 6-ог, а бившег ђака Врањске (у Србији) основне и ниже гимназије, изгубили смо за навијек, услед несрећне болести јектике а у најљепшем цвијету свога живота, у деветнаестој години. Данас уз многобројно грађанство вароши Подгорице испратисмо земне остатке до вјечне куће код цркве св. Ђорђа.

Јављамо за овај претешки удар црне судбине, и непрежаљени губитак, својим рођацима и пријатељима.

У исто вријеме најискреније благодаримо свима нашим пријатељима и познаницима, који покојника до вјечне куће отпратише, те нам својим живим саучешћем у неколико тугу ублажише.

Особито срдачно благодаримо господину Дру Митру Радуловићу, који се је најенергичније био заузео да покојника од смрти спасе, али Божја је воља другче хтјела.

У Подгорици, 11/III 1892.

Ожалошћени отац:
Василије К. Ђиновски
са браћом и осталима.

ОГЛАСИ.

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Envoi gratis et franco

du catalogue général illustré, renfermant toutes les modes nouvelles pour la **SAISON d'ETÉ**, sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie
PARIS

Sont également envoyés franco, les échantillons de tous les tissus composant nos immenses assortiments, mais bien spécifier les genres et prix.

Tous les renseignements nécessaires à la bonne exécution des commandes, ainsi que les conditions d'expédition, sont indiqués dans le Catalogue.

Envoi *franco de port* jusqu'à destination de toute commande de 50 francs payée par avance, pouvant être expédiée en un colis postal.

(4—5)

ДОБРА ЗАСЛУГА!

Ко црногорске жигане поштанске биљеге скупља плаћам му ја за сваку 100 3 фор. а и више ако су измијешане. Купујем их одмах за готове новце, — ако их и највишој количини има. Сигурност је моја фирма, која је добро позната и која постоји од 1867 године.

Budapest **Felix Weis.**
Révay-uteza 2. Briefmarken Handlung.

(6—10)

Уредник **Др. А. Томановић.** Издавалац: **Држ. Штампарија.** У књ. црног. државној штампарији.